

METODOLIGINĖ DISKUSIJA

NUOTOLINĖS STUDIJOS AR NUOTOLINĖS PASKAITOS? PASKAITOS AUDITORIJOJE AR NUOTOLINĖS PASKAITOS?

REMIGIJUS ČIEGIS¹, LIGITA ŠIMANSKIENĖ², JULIUS RAMANAUSKAS³

¹Vilniaus universiteto Kauno fakultetas, ^{2,3}Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Straipsnyje iš metodologinių pozicijų aptariami paskaitų, vykdomų auditorijose, ir nuotolinių paskaitų teigiami bei neigiami aspektai. Aptariamos vadybos nuotolinių studijų galimybės, kuo šios studijos skiriasi nuo kontaktinių studijų. Pateikiamos autorių diskusinės nuostatos dėl nuotolinių studijų. Konstatuojama, kad pasaulyje, visuomenėje vykstant esminiams pokyčiams, būtina keistis ir universitetams.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *vadybos nuotolinės studijos, nuotolinės paskaitos, auditorinės paskaitos.*

JEL KLASIFIKACIJA: I 23.

DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v36i1.2393>

Įvadas

Pasaulyje vykstantys procesai integruoja valstybes, rinkas, technologijas ir organizacijų tarpusavio ryšius. Pirmiausia atsiranda naujos žinios, vėliau – mokslu pagrįsta technika ir technologijos, kurių praktinis taikymas sudaro sąlygas vadinamiesiems globalizacijos procesams atsirasti. Tačiau pasirodo, kad ne visi organizaciniai procesai gali būti greitai pritaikyti. Skirtinga veikla turi skirtingą ciklo greitį, pavyzdžiui, viena mokslinio tyrimo dalis jau gali duoti rezultatus, o kita, be kurios pirmoji negali veikti, dar negali. Manoma, kad norint pagreitinti naujų žinių panaudojimo procesą, galima intensyvinti įmonių darbuotojų mokymąsi ir taip paspartinti naujoves, o ne stengtis greitinti tyrimo procesus (Barkema, Baum, Mannix, 2002). Pasaulyje vykstantys pokyčiai akivaizdžiai daro įtaką ir aukštojo mokslo institucijoms. Aukštajame moksle ir su tuo susijusiose organizacijose galime stebėti tokius reiškinius. Pirma, aukštojo mokslo demokratizacija, vis didesnis masiškumas. Antra, skiria ekonominių mokslų plėtojimas. Geriausios bendrovės mažiausiai trečdalį savo investicijų skiria mokslo pagrindu stiprinamiems nematerialiuosiams aktyvams, mokslinio tyrimo ir kūrimo darbams, licencijavimui, rinkodarai. Universitetai yra tarp svarbiausių mokslinių-ekonominių variklių. Jie ne tik „gamina“ protinio darbo jėgą, kuri vysto mokslinę ekonomiką, bet ir sudaro jos pagrindinę dalį – nuo laboratorijų iki bibliotekų ir kompiuterių tinklų. Trečias veiksnys – globalizacija. Be abejo, atsutumo nykimas radikaliai transformuoja universitetus. Vis daugiau šalių stengiasi aukštąjį mokslą paversti eksporto industrija. Ketvirta priežastis – konkurencija. Tradiciniai universitetai priversti konkuruoti ir dėl studentų, ir dėl subsidijų tyrimams, o privačios bendrovės siekia prasibrauti į šį sektorių. Galime dar paminėti ir pasaulinę pandemijos sukeltą krizę, kuri privertė, o kai kuriose srityse paskatino darbui naudoti nuo-

¹ Remigijus Čiegis – profesorius, habilituotas daktaras, Vilniaus universiteto Kauno fakultetas
Moksliniai interesai: darnus ekonomikos vystymas, aplinkos ekonomika, regionų plėtra
El. paštas: remigijus.ciegis@knf.vu.lt

² Ligita Šimanskiene – profesorė, daktarė (socialiniai mokslai), Klaipėdos universiteto Vadybos katedra
Moksliniai interesai: organizacinės kultūros kūrimas, darnus organizacijų valdymas, įmonių socialinė atsakomybė
El. paštas: ligita.simanskiene@ku.lt

³ Julius Ramanauskas – profesorius, habilituotas daktaras, Klaipėdos universiteto Vadybos katedra
Moksliniai interesai: kooperatyvai, organizacijų valdymas
El. paštas: juliuss.ramanauskas@gmail.com

tolines priemonės. Mūsų atveju – organizuoti nuotolines studijas. Viena vertus, jos patrauklios dirbantiems žmonėms, gyvenantiems kitose šalyse ar nutolusiems nuo universitetų, kita vertus, tada kyla asmeninio gyvenimo derinimo klausimas: nebelieka laiko asmeniniam gyvenimui (Schieman ir kt., 2021), daliai žmonių (įskaitant ir dėstytojus) tai visiškai nauja patirtis (Dubey, Tripathi, 2020). Nors jau dveji metai pasaulio mokslininkai ir medikai kaunasi su pandemija, o mokslo ir švietimo organizacijos derina nuotolinį mokymą su auditoriniu, dar vis esama nesupratimo, kas yra tos nuotolinės paskaitos ar nuotolinės studijos. Šių studijų formų nesupratimas ir inspiravo apibrėžti jų privalumus ir trūkumus.

1. Paskaitos auditorijoje ar nuotolinės paskaitos?

Vis dėlto kyla klausimas, ar šio straipsnio pirmoje dalyje išdėstytos nuostatos dėl žinių perdavimo studentams paskaitų forma tinkamumo (netinkamumo) išties teisingos. Čia vėlgi kyla dilema: apie kokias paskaitas (seminarus) kalbame – vykstančias auditorijoje ar nuotoliniu būdu.

Su auditorijoje vykstančiomis paskaitomis ir seminarais viskas lyg ir aišku: per šimtmečius nusistovėjo jų edukacinio efektyvumo (bei neefektyvumo) nuostatos. Juk iš tiesų tyrimai atskleidė, kad įsimeiname tik 20 proc. to, kas buvo pasakyta paskaitoje. Todėl būtinos paskaitos, kai pats studentas įtraukiamas į paskaitos procesą, taikomos naujausios informacinės technologijos (žr. Nishide ir kt., 2007; Brame, 2016). Be to, šiandien universiteto auditorijose sėdinti karta iš esmės skiriasi savo požiūriu į išsilavinimą ir karjerą, ji nori aktyvesnių bei inovatyvesnių mokymosi (taigi ir paskaitų) formų.

O kaip yra su nuotolinėmis paskaitomis, kurios Lietuvos universitetuose ir kolegijose tapo tokios populiarios (vienu metu net vienintelės galimos) COVID-19 pandemijos metu?

Prieš pereinant prie konkrečios nuotolinių paskaitų efektyvumo analizės, reikia pabrėžti, kad vienas esminių XXI amžiaus ir ypač pastarųjų dešimtmečių požymių yra vis spartėjantys pokyčiai įvairiose srityse – technologijose, politikoje, ekonominiuose procesuose ir pan. Pasaulinė COVID-19 pandemija juos tik paspartino. Organizaciniai pokyčiai yra neatskiriami šiuolaikinio verslo pasaulio dalis. Be to, jų tempas šiandien kur kas didesnis nei kada nors anksčiau. Anksčiau į pokyčius buvo galima reaguoti arba nereaguoti, dabar jų sparta ir dažnis yra tokie, kad nekreipiant į juos dėmesio grėstų visiškas organizacijų žlugimas. Laimi tas, kuris spėja kartu su pokyčiais: greitai reaguoja ir orientuojasi tiek rinkose, tiek ir pačioje organizacijoje. Mokslo institucijos – ne išimtis. Šiame metodologiniame straipsnyje toliau aptarsime tik vieną iš mokslo institucijose įgyvendinamų pokyčių – nuotolinį darbo (mokymosi proceso) organizavimą, apie kurį mokslinėje literatūroje seniai kalbama (žr. Porter, 1997; Duffy, 1997).

Pirmiausia akcentuosime nuotolinio mokymo, kuris reiškia, kad yra atskirtis tarp dėstytojo ir studento geografiniu (neretai ir laiko) požiūriu, *privalumus*. Čia galima skirti tokius aspektus:

- taupomas atvykimo į universitetą laikas, užtikrinamas mobilumas (iš esmės norint dalyvauti paskaitoje ar seminare užtenka prisijunti prie atitinkamos *Zoom* arba *Microsoft Teams* programėlės nuorodos, be to, galima prisijungti iš bet kurios vietos – namie, darbe, kavinėje, automobilyje, kur tik yra internetinis ryšys);
- taupomos lėšos kelionei (galima sėkmingai studijuoti gyvenant kitame mieste ar net kitoje šalyje, jei, tarkim, pandemijos sąlygomis nuotoliniu būdu studijuojame Anglijos, Airijos, Norvegijos, Švedijos, Danijos ar kurios nors kitos šalies universitete), maistui (ir toliau įprastai maitinamasi namie kartu su kitais šeimos nariais) ir drabužiams (būnant namie kaip ir nereikia naujų gražių apdarų ar batų, taigi išvengiama patyčių dėl aprangos, IT įrangos ir panašiai, be to, namie užtikrinamas saugumo jausmas, nes nereikia vėlyvu laiku grįžti iš paskaitų), o pačios studijos tampa labiau prieinamos mažesnes pajamas turintiems studentams (nereikia mokėti už gyvenimą svetimame mieste);
- studijų laikotarpiu greičiau įveikiama viešo kalbėjimo baimė (pavyzdžiui, seminaruose, klausiant dėstytojo paskaitoje, taip įpratę dirbti studentai gerokai mažiau jaudinasi paskaitose pristatydami savo darbus);
- tarptautiškumas ir bendradarbiavimas (daugiau galimybių mokytis studentams iš užsienio, paskaitose dalyvauti kviečiamiems užsienio dėstytojams, rengti tarptautinius ir vietinius seminarus bei konferencijas);

- galimas labiau individualizuotas studijų procesas (jeigu naudojamas nuotolinis mokymas, studentai patys renkasi, kada jiems patogiau atlikti užduotis ar net išklausti teorinę paskaitą, jei ji yra įrašoma, be to, visa tai ugdo disciplinuoto ir motyvuoto studento laiko planavimo įgūdžius);
- lankstumas: auginant mažus vaikus nereikia nutraukti studijų proceso (tinkamai paskirsčius laiką ir padedant namiškiams galima neišeinant iš namų dalyvauti paskaitose ir seminaruose); tai galioja ir gyvenantiems atokiuose šalies regionuose, kariškių šeimų nariams bei turintiems visą etatą, taigi dirbantiems visą darbo dieną;
- esant galimybei klausytis paskaitų nuotoliniu būdu, studijos tampa patrauklesnės žmonėms, turintiems fizinę negalią ar sveikatos problemų, labai tinkamos jaunesnėms kartoms;
- ugdomas skaitmeninis raštingumas (neįmanoma nuotoliniu būdu dalyvauti seminaruose ar paskaitose neturint atitinkamų informacinių gebėjimų, tad būtina nuolat mokytis naujų IT dalykų, kas neleidžia „užmigti“ smegenims);
- nuotolinėse paskaitose ir seminaruose gali būti taikomi įvairesni dėstyto ir paskaitų organizavimo metodai, kas studentus labiau sudomina studijomis ir leidžia geriau įsisąmoninti žinias;
- ugdomas pasitikėjimas studentais ir dėstytojais (mažėja kontrolės funkcijos svarba).

Aptarsime ir nuotolinio mokymo *trūkumus*, palyginti su auditorijoje vykstančiomis paskaitomis ir seminarais. Skirtini šie aspektai:

- paskaitoje ar seminare nebelieka tiesioginio dėstytojo ir studento akių kontakto, galimybės paklausti žodžiu ir akimirksniu gauti atsakymą iš dėstytojo (neretai spontaniškai kilęs studento klausimas ar pastebėjimas gali dėstytoją „užvesti“ ir klausimo nagrinėjimą pasukti visai kita, neplanuota kryptimi, gilyn ar į teorines „platumas“, atrodytų, į trivialius dalykus, kurie iš tiesų palengvina nagrinėjamo klausimo ar problemos supratimą studentui, tai ir yra tikrasis geros paskaitos „šarmas“ – mokslinė diskusija, savotiškas „protų šturmas“, grynai vadovėlines tiesas paliekant pasiskaityti pačiam studentui);
- prarandama reali galimybė geriau pažinti, atsirinkti ir paskatinti geriausius studentus rinktis studijas doktorantūroje (ar magistrantūroje) (juk tik artimas bendravimas su gabiausiai studentais leidžia dėstytojui kurti savą mokyklą, atrasti savo idėjų sekėjų ir skleidėjų);
- esant nuotolinėms paskaitoms, studentas neretai tik „prisijungia“ prie paskaitos ir tiek (realiai toliau gali iš viso joje nedalyvauti, tarkim, net sėdėti kavinėje ar žiūrėti krepšinio rungtynes, nors statistiškai sistemos bus automatiškai užregistruotas kaip „dalyvaujantis paskaitoje“); nuotolinio mokymosi lankstumas lemia besimokančiojo atsakomybę: studentas turi išmokti dirbti savarankiškai, nesant nuolatinės priežiūros iš dėstytojo pusės, tai tampa problema (ar net sunkiai įveikiama kliūtimi) mažiau motyvuotiems studentams, nesugebantiems prisiversti laiku atlikti užduočių);
- nuotolinėse paskaitose veikia „99 procentų tikimybės“ taisyklė dėl galimų klausimų iš studentų pusės nebuvimo (patirtis rodo, kad tai būdinga ir kitiems renginiams *Teams* ar *Zoom* aplinkoje, kuriuose dalyvauja tie patys dėstytojai, kai vyksta fakulteto dėstytojų susirinkimas ar mokslinė konferencija);
- nuotolinėse paskaitose ypač aktualus nesąžiningumo veiksnys kontrolinių ir egzaminų metu (norint šį veiksniį eliminuoti būtinos sudėtingos techninės priemonės ar daug darbo laiko tenka skirti rengiant iš esmės vienkartinę užduotį, paprastai testus);
- dingsta universiteto, kaip mokslo šventovės, ir bendruomeniškumo jausmas, ryšys su kitais studentais auditorijoje, pačiame studijų procese (universitetas – tai ne tik formalios paskaitos bei seminarai studentams, bet ir pastatų, kiemelių, istorijos aura, studentų ir dėstytojų, pačių studentų, atvykusių iš skirtingų vietovių ar šalių, turinčių skirtingas kultūros tradicijas, bendravimas, kartais ir neformalioje aplinkoje, studentiškas gyvenimas, ryšių, kurie kartais trunka visą gyvenimą, mezgimas, tai neįmanoma nesusitinkant pačiame universitete);
- kalbant apie dėstytojus, nebelieka kolegų mokslinio ir asmeninio bendravimo (kaip tada gims bendri straipsniai, vadovėliai, monografijos, projektai, megsis kolegiškas artumas, jei jie nieko nežinos vieni apie kitų šeimas, nepažins kolegų namiškių);

- žvelgiant strategiškai kyla klausimas, ar paskaita studentams žvelgiant į monitorių tikrai yra žingsnis į priekį ir universitetų tolesnės veiklos prioritetas?
- nuotolinis mokymas šiandien taikomas jau ne tik ten, kur jis būtų optimalus, efektyviausias ar buvo tiesiog neišvengiamas (koronavirusas traukiasi, o mes ir toliau „sėdime televizoriuose“, geriausių atveju vyksta hibridinės paskaitos);
- vienas dėstytojas negali visko vienodai puikiai išmanyti (savo dėstomo dalyko, IT, kompiuterinio dizaino, užsienio kalbos), tad praverstų dėstytojų komandinis darbas, kai du trys dėstytojai parengia vieną nuotoliniam dėstymui tinkamą gerą kursą (tarkim, mikroekonomikos ar makroekonomikos paskaitos, seminarai, pratybos);
- veikia technologinių naujovių veiksnys: nuotolinėms paskaitoms būtina atitinkama moderni įranga ir jos techninis bei technologinis išmanymas, geras internetinis ryšys (be to, tuoj ir vėl nesusikabėsime tarpusavyje, nes kalbėsime skirtingomis technologinėmis kalbomis: *Zoom*, *Teams*, kas dar?);
- galiausiai reikėtų sužinoti studentų nuomonę apie nuotolines paskaitas ir tokį mokymą.

2. Nuotolinės studijos ar nuotolinės paskaitos?

Negalima nesutikti su pirmojoje šio straipsnio dalyje išsakytais argumentais dėl tradicinių (kontaktinių) paskaitų pranašumo, palyginti su nuotolinėmis. Tačiau pasaulyje vykstantys globalizacijos procesai (pvz., nemažai studentų gyvena ir dirba už kelių šimtų ir net tūkstančių kilometrų nuo aukštosios mokyklos), pasaulio mastu plintančios naujos ligos, globalaus masto epidemijos riboja studijuojančiųjų tradiciniu būdu galimybę klausyti paskaitų, dalyvauti seminaruose ir pan.

Aukštųjų mokyklų tikslas – rengti kvalifikuotus vadybos specialistus, kurie būtų susipažinę ir gebėtų taikyti mokslinių tyrimų metodus, valdyti inovacijų procesus, ieškoti finansinių išteklių ir naujų produktų realizavimo rinkų, garantuoti jų teisinę apsaugą bei priimti kitus inovacijų valdymo sprendimus. Tačiau šio tikslo negalima pasiekti taikant senuosius studijų metodus.

Šiame straipsnyje pabandyta pasiūlyti naują vadybos mokslo ir studijų organizavimo sistemą, studijuojant nuotoliniu būdu socialinių mokslų vadybos dalykus.

Darbo metodika. Atlikta įvairių autorių (Čiužas, 2013; Daukilas, 2010; 2016; Дрыкер, 2004; Efe, 2017; Fröhlich-Gildhoff, 2011; Laužackas, 2000; Ruževičius, 2007 ir kt.) mokslinių tyrimų analizė apie pedagogo funkcinę kompetenciją. Atlikta ir įvertinta studijuojančių verslo vadybos programų magistrantų ir absolventų apklausa bei pasiremta vieno iš straipsnio autorių ilgalaike patirtimi, nuo 2014 m. dėstant Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų bei Sveikatos fakultetuose įvairius vadybos dalykus (Strateginio valdymo metodai, Verslo vertinimas, Inovacinių projektų valdymas).

Garsusis vadybos tyrinėtojas P. Druker'is (2004) pažymi, kad iki šiol aukštojo ir vidurinio mokslo sistemoje taikomas Europoje dar XVII amžiuje „išrastas“ modelis. Nors nuo tada jis nemažai koreguotas, bet modelis, sukurtas dar prieš 300 metų (!), išliko kaip mūsų mokyklų ir universitetų švietimo pamatas. Jis remiasi nusistovėjusia tvarka, kurios pagrindą sudaro paskaitos. Dažniausia dėstytojas paskaitos metu skaidrėse patalpintą tekstą arba diktuoja iš savo užrašų, stengdamasis „pakrauti“ į studento galvą kuo daugiau informacijos (Ramanauskas, Žilinskas, 2020).

Anksčiau tokį studijų metodą galima buvo pateisinti, nes nebuvo jokių techninių priemonių, kadangi naudotasi kelerių metų senumo vadovėliais, kuriuose pateikiama gerokai pasenusi medžiaga, dėstytojai buvo priversti diktuoti studentams tam tikras nuostatas.

Dabar gi nemaža studentų dalis nebegali dvi paskaitos valandas klausytis monologo, Jie „atsijungia“ ir pradeda galvoti apie kitus, su dėstoma medžiaga nesusijusius dalykus. Kaip atskleidžia moksliniai tyrimai (Ruževičius, 2008; Ramanauskas, Žilinskas, 2020 ir kt.), per paskaitą išgirstos perimamos (įsisąmoninamos) žinios labai priklauso nuo mokymosi (studijų) formos (žr. lentelę).

Perimamų (įsisąmoninamų) žinių priklausomybė nuo mokymosi (studijų) formos

Mokymosi (studijų) forma	Perimamų (įsisąmoninamų) žinių dalis, proc.
Klasikinė paskaita	5
Literatūros skaitymas	10
Vaizdo ir garso derinimas	20
Situacijų demonstravimas	30
Diskusijos grupėse	40–50
Tyrimo rezultatų panaudojimo ir atvejo analizės metodų derinimas	75
Savarankiškumas studijuojant, kitų mokymas, pasitelkus savo patirtį	90
Studijos vykdančios projektus	95

Tad kyla logiškas klausimas, kokių tikslų reikia organizuoti paskaitas, gaisiti ir dėstytojo, ir studentų laiką, jei nepasiekiamas reikiamas rezultatas? Suprantama, kad toks dėstyto (žinių perteikimo) metodas visiškai neugdo būtino gyvenime savarankiškumo.

Blogai tai, kad jauni dėstytojai taiko tą patį dėstyto būdą – skaito paskaitą. Ir svarbiausia – administracija dėstytojo darbą vertina pagal tai, kiek paskaitų jis *perskaitė*.

Dabartiniu pandemijos metu painiojamos dvi sąvokos: *nuotolinės studijos* ir *nuotolinės paskaitos*. Norint pasirengti nuotolinėms studijoms būtina įdėti daug darbo ir pastangų. To nepalyginamai mažiau reikia nuotolinėms paskaitoms, tereikia paskelbti, kad paskaitos vyksta nuotoliniu būdu (ir įjungti *Zoom* arba *Teams* programėlę).

Nuotolinių studijų esmę sudaro keli svarbūs elementai, apimantys visas klasikines vadybos funkcijas: planavimas, organizavimas, vadovavimas ir kontrolė, organizuojant darbą nuotolinių studijų aplinkoje. Svarbiausia studijuojant nuotoliniu būdu – pagrindinį dėmesį skirti studentų savarankiškumui, teikiant studentams individualią paramą, organizuojant jų vertinimą ir tiksliai formuluojant užduotis, pasitelkus šiuolaikines technines priemones (*Moodle*, *Teams* ir kt.).

Planavimo procese formuluojami dėstomo dalyko studijų tikslai ir nustatoma jų įgyvendinimui tinkama veiksmų eiga. Dėstomas dalykas suskirstytas į temas, kurios pateikiamos *Moodle* aplinkoje. Kiekvienai temai priskiriami keli grupės studentai, kurie supažindinami su nuotolinių studijų specifika ir taisyklėmis. Studentams pateikiamas tvarkaraštis ir kalendorius, studijų laikas derinamas su studentais, atsižvelgiant į studijų dalyko sande numatytą studijų trukmę.

Organizavimas. Studijų metu studentų grupelė, remdamasi dėstytojo pateikta *Moodle* medžiaga ir naudodamasi papildoma literatūra, savarankiškai parengia pasirinktos dalyko temos paskaitos konspektą. Grupelė pasirinktos temos klausimus tarpusavyje pasiskirsto savarankiškai. Vėliau, nustatytu kalendoriuje laiku (arba anksčiau) bendrą parengtą pasirinktos temos konspektą ir naudotos literatūros sąrašą įkelia į *Moodle* sistemą. Be to, grupelės studentai kartu su temos konspektu į sistemą įkelia jų šiai temai parengtus tris testus.

Studijų metų (apie gruodžio pabaigą) ta pati studentų grupelė parengia (arba patobulina) savarankiškai pasirinktos organizacijos veiklos strategiją arba inovacinį projektą, kurį nustatytu kalendoriuje laiku skaidrių pavidalu įkelia į *Moodle*.

Vadovavimas. Dėstytojas per semestrą tikrina ir vertina pateiktą medžiagą pažymiu. Pakoregavę studentai įkelia (geriausia būtų tą pačią dieną) temą į *Moodle* skyrių „Forumai. Medžiaga visiems“. Čia parengtą temą gali matyti visi grupės studentai ir pasiruošti laikyti tos temos testus.

Kontrolė. Kalendoriuje numatytu laiku (turi būti patogus daugumai studentų) visi grupės nariai laiko šios temos testą.

Tapo tradicija jau eilę metų katedroje organizuoti studentų savarankiškai parengtų organizacijų strategijų arba inovatyvių projektų pristatymą-seminarą. Seminaruose dalyvaujantys dėstytojai ir įvairių organizacijų atstovai yra vertinimo komisijos nariai. Kad plačiau sužinotų apie siūlomus projektus, kiekvienam prane-

šėjui užduoda nemažai klausimų ir vertina pateiktus projektus pažymiu. Beje, reportažus iš šių seminarų kasmet publikuoja „Vakarų ekspresas“.

Semestro pabaigoje laikomas egzaminas. Baigiamąjį egzaminą galima laikyti, jei semestro metu:

- teisingai atsakyta į ne mažiau kaip 50 proc. visų temų kontrolinių klausimų;
- teigiamai įvertintas iliustruotas pranešimas (paskaitos vaizdinė priemonė);
- teigiamai įvertinta pasirinktos organizacijos strategija ar inovacinis projektas.

Bendrą dalyko vertinimą sudaro:

- egzaminas (baigiamasis testas) – 55 proc.;
- iliustruotas pranešimas pasirinkta tema – 20 proc.;
- pasirinktos organizacijos strategija ar inovacinis projektas – 15 proc.;
- kontroliniai darbai testo forma semestro metu (testai) – 10 proc.

Suprantama, kad aprašytas nuotolinių studijų dalyko dėstymas galimas tik tuo atveju, jeigu atitinkamas sandas atitinka nuotolinio mokymo reikalavimus ir yra akredituotas Klaipėdos universiteto akreditavimo komisijos.

Šioje straipsnio dalyje išdėstytas mintis galima taip apibendrinti:

- organizuojant universitetines studijas būtina taikyti iš esmės naują požiūrį į studijas ir jų organizavimą;
- studijuojant socialinių mokslų vadybos studijų dalykus, būtina taikyti nuotolines studijas, naudojant šiuolaikines technines priemones.

Kadangi išsakyta nemažai pastebėjimų, manytume, kad yra galimas toks (šiek tiek paradoksalus) šioje straipsnio dalyje išdėstytų minčių apibendrinimas: nesvarbu, kokių būdu studijuojama (paskaitos, seminarai vyksta auditorijoje ar nuotoliniu būdu), svarbus galutinis rezultatas – išsimokslinęs ir darbo rinkai pasirengęs jaunimas.

Literatūra

- Barkema, H., Baum, J., Mannix, E. (2002). Management challenges in a new time. *Academy of Management Journal*, 45 (5), 916–980. USA: New Brunswick.
- Brame, C. (2016). Effective Educational Videos: Principles and Guidelines for Maximizing Student Learning from Video Content. *CBE Life Sciences Education*, 15 (4), 1–6.
- Čiužas, R. (2013). *Mokytojo kompetencijų nuolatine kaita. Mokslo darbų apžvalga*. Lietuvos edukologijos universitetas. Vilnius: Edukologija, 52 p.
- Daukila, S. (2010). Inovatoriškų dėstytojų edukacinių technologijų bruožai. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 24 (5), 45–54.
- Daukila, S., Mičiulienė, R., Kovalčikienė, K., Kasperiušienė, J. (2016). *Profesijos pedagogų veiklos turinys. Profesinis tobulėjimas, identitetas, ugdymo turinio metodologija ir kokybė*. Kolektyvinė monografija. Kaunas: ASU.
- Dubey, A. D., Tripathi, S. (2020). Analysing the sentiments towards work-from-home experience during covid-19 pandemic. *Journal of Innovation Management*, 8 (1), 13–19. Prieiga internete: https://doi.org/10.24840/2183-0606_008.001_0003.
- Duffy, J. P. (1997). *College online: how to take college courses without leaving home*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Efe, H. A., Baysal, Y. E. (2017). Determining Science Teachers' Levels of Motivation and Self-Regulation Regarding Use of Education Technologies. *European Journal of Education Studies*, 3(6), 329–354.
- Fröhlich-Gildhoff, K., Nentwig-Gesemann, I., Pietsch, S. (2011). Kompetenzorientierung in der Qualifizierung frühpädagogischer Fachkräfte. *Weiterbildungsinitiative Frühpädagogische Fachkräfte (WiFF)*. München: Verlag Deutsches Jugendinstitut.
- Laužackas, R., Pukelis, K. (2000). Kvalifikacija ir kompetencija. *Profesinis rengimas. Tyrimai ir realijos*, 3.
- Nishide, R., Shima, R., Araie, H., Ueshima, S. (2007). Evaluation of Home Delivery of Lectures Utilizing 3D Virtual Space Infrastructure. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 16 (1), 5–24. Waynesville, NC USA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).

- Porter, L. R. (1997). *Creating the virtual classroom: distance learning with the Internet*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Ramanauskas, J., Žilinskas, V. J. (2020). Savarankiškumas rengiant vadybininką. *Mokslinė konferencija „Iššūkiai vadybos moksle ir studijose“*, skirta prof. habil. dr. Antanui Seiliui atminti. Klaipėdos universitetas.
- Ruževičius, J., Daugvilienė, D., Serafinas, D. (2008). Kokybės vadybos taikymo aukštosiose mokyklose įžvalgos. *Viešoji politika ir administravimas*, 24, 99–113.
- Schieman, S., Badawy, P.J.A., Milkie, M., Bierman, A. (2021). Work-Life Conflict During the COVID-19 Pandemic. *Socius; Sociological Research for a Dynamic World*, 7, 1–19. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1177/2378023120982856>.
- Vytauto Didžiojo universiteto nuotolinių ir mišriųjų nuotolinių studijų organizavimo tvarkos aprašas. (2020). Prieiga internete: <https://studyonline.lt/studiju-inovacijos/nuotolines-studijos/nuotoliniu-studiju-tvarka/>
- Друкер, П. Ф. (2004). *Энциклопедия менеджмента*. Москва, Санкт-Петербург, Киев. Prieiga internete: <https://studfile.net/preview/1100315/>

DISTANCE STUDIES OR DISTANCE LECTURES? LECTURES IN THE AUDITORIUM OR DISTANCE LECTURES?

REMIGIJUS ČIEGIS, LIGITA ŠIMANSKIENĖ, JULIUS RAMANAUSKAS
Vilnius University, Kaunas Faculty, Klaipėda University (Lithuania)

Summary

The paper describes the positive and negative aspects of lectures in the auditorium and distance lectures from a methodological perspective. The possibilities for distance learning in management study programmes, and the differences with contact studies, are discussed. In the discussion, attitudes towards distance learning are presented. It is stated that in the process of fundamental changes in world society, universities need to change as well. It is possible to make the following summary of the ideas set out in this paper: it is necessary to apply a fundamentally new approach to studies and their organisation in university courses; and when studying social sciences management studies subjects, it is necessary to apply distance learning using modern technical means. Given the number of observations, we think the following (somewhat paradoxical) summary of the ideas set out in this part of the paper is possible: no matter how you study (with lectures and seminars taking place in the classroom or at a distance), the end result is a young person who is educated and ready for the labour market.

KEY WORDS: *management distance studies, distance lectures, classroom lectures.*

JEL CODES: I 23.

Gauta: 2021-12-20

Priimta: 2022-01-03

Pasirašyta spaudai: 2022-01-03